

HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT VỀ PHÒNG CHÁY VÀ CHỮA CHÁY ĐỐI VỚI CÁC CƠ SỞ KINH DOANH DỊCH VỤ KARAOKE, VŨ TRƯỜNG

TẶNG THỊ THU TRANG*

Sau đổi mới (từ năm 1986), hệ thống pháp luật Việt Nam đã không ngừng được xây dựng và hoàn thiện trên các lĩnh vực. Tuy nhiên, trong lĩnh vực phòng cháy, chữa cháy và cứu nạn, cứu hộ vẫn còn hạn chế, bất cập. Trong giai đoạn mới, cần có những đánh giá tổng quát về thực trạng pháp luật phòng cháy, chữa cháy và cứu nạn, cứu hộ nói chung, pháp luật phòng cháy, chữa cháy và cứu nạn, cứu hộ đối với các cơ sở kinh doanh dịch vụ karaoke, vũ trường nói riêng ở Việt Nam hiện nay. Qua đó, thấy được những thành quả cũng như xác định những mục tiêu, định hướng, giải pháp mang tính chiến lược cho việc tiếp tục hoàn thiện pháp luật phòng cháy, chữa cháy và cứu nạn cứu hộ nói chung; phòng cháy, chữa cháy và cứu nạn, cứu hộ đối với các cơ sở kinh doanh dịch vụ karaoke, vũ trường nói riêng ở Việt Nam phù hợp tình hình mới.

Từ khóa: Pháp luật Việt Nam; hoàn thiện pháp luật; phòng cháy, chữa cháy; cơ sở kinh doanh; dịch vụ karaoke; vũ trường.

Since the renovation period (since 1986), the legal system of Vietnam has continuously been developed and improved in various sectors. However, in the field of fire prevention, fighting, and rescue, there are still certain limitations and deficiencies. In the new era, it is essential to assess comprehensively the current legal framework for fire prevention, fighting, and rescue, specifically for karaoke and nightclub businesses in Vietnam, and identify achievements, goals, directions, and strategic solutions for further improving fire prevention, fighting, and rescue laws in general, and for karaoke and nightclub businesses in particular, to align with the current situation.

Keywords: Vietnamese law; legal improvement; fire prevention and fighting; business establishments; karaoke services; nightclubs.

NGÀY NHẬN: 01/3/2024 NGÀY PHẢN BIỆN, ĐÁNH GIÁ: 26/3/2024 NGÀY DUYỆT: 18/4/2024

DOI: <https://doi.org/10.59394/qlnn.339.2024.830>

1. Đặt vấn đề

Sau chặng đường đổi mới đất nước, hệ thống pháp luật Việt Nam nói chung và pháp luật trong từng lĩnh vực cụ thể nói riêng đã không ngừng được xây dựng và hoàn thiện. Hiện tại, Việt Nam đã có một hệ thống pháp

luật khá đầy đủ và đồng bộ trên hầu hết các lĩnh vực, đủ để điều chỉnh các quan hệ kinh tế - xã hội, tạo cơ sở pháp lý cho quản lý nhà nước cũng như môi trường, hành lang pháp lý dẫn

* TS, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

dắt, thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội. Tuy nhiên, vẫn còn đó những khiếm khuyết của hệ thống pháp luật nói chung và pháp luật ở từng lĩnh vực nói riêng, đặc biệt là thiếu tính đồng bộ, chồng chéo, mâu thuẫn, thiếu ổn định và tính khả thi chưa cao, chưa đạt đến tầm của một hệ thống pháp luật phục vụ Nhà nước kiến tạo phát triển, Nhà nước pháp quyền của Nhân dân do Nhân dân và vì Nhân dân¹.

Sau hơn 20 năm thực hiện *Luật Phòng cháy và chữa cháy* năm 2001 và hơn 10 năm thực hiện *Luật* sửa đổi, bổ sung một số điều của *Luật Phòng cháy và chữa cháy* cùng hàng loạt các nghị định, thông tư hướng dẫn, các chủ trương, chính sách và pháp luật về phòng cháy, chữa cháy và cứu nạn, cứu hộ đã đi vào thực tiễn cuộc sống. Tuy nhiên, do những vấn đề phát sinh trong thực tiễn, một số nội dung trong *Luật Phòng cháy và chữa cháy* và các văn bản quy phạm pháp luật liên quan đã bộc lộ những hạn chế, bất cập. Vì vậy, cần có những đánh giá tổng quát để thấy được những thành quả đã đạt được trong quá trình đổi mới cũng như xác định những mục tiêu, định hướng mang tính chiến lược cho việc tiếp tục hoàn thiện hệ thống pháp luật phòng cháy, chữa cháy và cứu nạn, cứu hộ nói chung, pháp luật phòng cháy, chữa cháy và cứu nạn, cứu hộ đối với các cơ sở kinh doanh dịch vụ karaoke, vũ trường nói riêng ở Việt Nam.

2. Thực trạng pháp luật phòng cháy, chữa cháy và cứu nạn, cứu hộ đối với các cơ sở kinh doanh dịch vụ karaoke, vũ trường

a. Thực trạng các cơ sở kinh doanh karaoke, vũ trường ở Việt Nam

Các cơ sở kinh doanh dịch vụ karaoke, vũ trường ở Việt Nam hầu hết được xây dựng với diện tích sàn từ vài chục đến vài trăm mét vuông và thấp tầng; các vũ trường thường có diện tích lớn hơn, được xây dựng từ 1 - 3 tầng. Với đặc thù kinh doanh, thường xuyên sử dụng nhạc có âm lượng lớn, do vậy, các cơ sở kinh doanh karaoke, vũ trường được xây dựng kết cấu bê tông cốt thép hoặc tường dày trên 22

cm, tường, trần, cửa ra vào các phòng được ốp vật liệu cách âm, thường là cao su non, sợi bông thủy tinh, mút, xốp... các vật liệu dễ cháy.

Thực tế, hầu hết những cơ sở kinh doanh dịch vụ karaoke, vũ trường ở Việt Nam không được thiết kế theo quy hoạch và các tiêu chuẩn của *Luật Phòng cháy và chữa cháy* năm 2001 (sửa đổi, bổ sung năm 2013), *Luật Xây dựng* năm 2014, *Luật Quy hoạch* năm 2017 mà thường là theo thiết kế xây nhà ở, khách sạn... và chuyển đổi công năng sang kinh doanh dịch vụ karaoke, vũ trường. Những trường hợp này không thực hiện thủ tục cấp giấy phép xây dựng hoặc thực hiện không đúng với giấy phép xây dựng được cấp. Đây là một trong những rào cản mà các cơ sở kinh doanh này không bảo đảm điều kiện, tiêu chuẩn về kết cấu công trình kinh doanh.

Trong thời gian hoạt động, các quán karaoke, vũ trường tiêu thụ một lượng điện lớn do sử dụng đồng loạt nhiều thiết bị có công suất cao, như: điều hòa, loa, đèn chớp... nhưng hệ thống thiết bị bảo vệ, dây dẫn điện không được bảo trì thường xuyên. Nhân viên làm việc tại các cơ sở dịch vụ này lại thay đổi liên tục nên tính chuyên nghiệp, ý thức trách nhiệm, hiểu biết pháp luật về công tác phòng cháy, chữa cháy và cứu nạn, cứu hộ còn nhiều hạn chế. Một số cơ sở không thực hiện việc bảo hiểm cháy, nổ bắt buộc theo quy định hoặc có mua chủ yếu là để đối phó, không đúng loại, đúng biểu phí theo quy định của pháp luật hiện hành.

b. Thực trạng pháp luật phòng cháy, chữa cháy và cứu nạn, cứu hộ đối với các cơ sở kinh doanh dịch vụ karaoke, vũ trường nói riêng

Hệ thống pháp luật nói chung và pháp luật trong từng lĩnh vực cụ thể được xem xét nghiên cứu và đánh giá theo 3 giai đoạn: (1) *Giai đoạn đổi mới đất nước* (hệ thống pháp luật và pháp luật trong từng lĩnh vực ở Việt Nam thời kỳ đầu của công cuộc đổi mới, bắt đầu từ năm 1986); (2) *Giai đoạn chuyển đổi và hội nhập* (hệ thống pháp luật và pháp luật trong từng lĩnh vực ở Việt Nam từ năm 2002 -

2013, sau khi sửa đổi, bổ sung *Hiến pháp* năm 1992 đến khi ban hành *Hiến pháp* năm 2013); (3) *Giai đoạn hội nhập và kiến tạo phát triển* (hệ thống pháp luật và pháp luật trong từng lĩnh vực ở Việt Nam trong giai đoạn bắt đầu từ sau sự ra đời của *Hiến pháp* năm 2013, được coi là thế hệ thứ ba của hệ thống pháp luật thời kỳ đổi mới)². Phạm vi bài viết nghiên cứu đánh giá về pháp luật trong lĩnh vực phòng cháy, chữa cháy và cứu nạn cứu hộ dưới góc độ pháp luật hệ thống trong giai đoạn bắt đầu từ sau sự ra đời của *Hiến pháp* năm 2013. Theo đó, hệ thống pháp luật được xây dựng và hoàn thiện theo hướng không ban hành nhiều luật mà tập trung rà soát luật, phục vụ mục tiêu kiến tạo phát triển, tạo dựng hành lang pháp lý an toàn cho phát triển và hội nhập sâu rộng với khu vực và thế giới.

Từ sau năm 2001 trở lại đây, hệ thống các văn bản pháp luật về phòng cháy, chữa cháy và cứu nạn, cứu hộ nói chung, pháp luật phòng cháy, chữa cháy và cứu nạn, cứu hộ đối với các cơ sở kinh doanh dịch vụ karaoke, vũ trường nói riêng đã thể hiện rõ nét tính toàn diện, bao gồm: *Luật Phòng cháy và chữa cháy* năm 2001 (sửa đổi, bổ sung năm 2013); các văn bản pháp luật khác, như: Nghị định số 78/2011/NĐ-CP ngày 01/9/2011 của Chính phủ quy định việc phối hợp giữa Bộ Công an với Bộ Quốc phòng trong tổ chức thực hiện công tác phòng cháy và chữa cháy đối với cơ sở quốc phòng; Nghị định số 23/2018/NĐ-CP ngày 23/02/2018 của Chính phủ quy định về bảo hiểm cháy, nổ bắt buộc; Nghị định số 136/2020/NĐ-CP ngày 24/11/2020 của Chính phủ quy định chi tiết một số điều và biện pháp thi hành *Luật Phòng cháy và chữa cháy* và *Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Phòng cháy và chữa cháy*; Nghị định số 97/2021/NĐ-CP ngày 08/11/2021 của Chính phủ sửa đổi, bổ sung một số điều của Nghị định số 23/2018/NĐ-CP; Nghị định số 144/2021/NĐ-CP ngày 31/12/2021 của Chính phủ quy định xử phạt vi phạm hành chính trong lĩnh vực an

ninh, trật tự, an toàn xã hội; phòng, chống tệ nạn xã hội; phòng cháy, chữa cháy; cứu nạn, cứu hộ; phòng, chống bạo lực gia đình.

Các thông tư và thông tư liên tịch, như: Thông tư liên tịch số 144/2002/TTLT/BN-NPTNT-BCA-BQP ngày 13/12/2002 của Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn - Bộ Công an - Bộ Quốc phòng hướng dẫn việc phối hợp giữa các lực lượng Kiểm lâm, Công an, Quân đội trong công tác bảo vệ rừng; Thông tư liên tịch số 03/2014/TTLT-CA-BQP ngày 03/9/2014 của Bộ Công an - Bộ Quốc phòng quy định chi tiết một số điều của Nghị định số 78/2011/NĐ-CP; Thông tư số 149/2020/TT-BCA ngày 31/12/2020 của Bộ công an quy định chi tiết một số điều và biện pháp thi hành *Luật Phòng cháy và chữa cháy* và *Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Phòng cháy và chữa cháy*; Thông tư số 147/2020/TT-BCA ngày 31/12/2020 quy định biện pháp bảo đảm an toàn phòng cháy, chữa cháy và cứu nạn cứu hộ đối cơ sở kinh doanh dịch vụ karaoke, dịch vụ vũ trường... Đặc biệt, Bộ Công an đã ban hành Công văn số 363/C07-P3, P4, P7 ngày 16/02/2023 về việc hướng dẫn bảo đảm an toàn phòng cháy, chữa cháy đối với các cơ sở kinh doanh dịch vụ karaoke, quán bar, vũ trường theo QCVN 06:2022/BXD. Tuy nhiên, công văn hướng dẫn không mang tính bắt buộc để áp dụng, do vậy chưa đủ tính pháp lý.

Pháp luật phòng cháy, chữa cháy và cứu nạn, cứu hộ đối với các cơ sở kinh doanh dịch vụ karaoke, vũ trường được quy định cụ thể ở Nghị định số 54/2019/NĐ-CP ngày 19/6/2019 của Chính phủ, trong đó quy định nguyên tắc kinh doanh dịch vụ karaoke, vũ trường (Điều 3); điều kiện kinh doanh dịch vụ karaoke (Điều 4) có các nội dung, như: các cơ sở kinh doanh dịch vụ karaoke, vũ trường còn phải bảo đảm các điều kiện về phòng, chống cháy nổ và an ninh... Bên cạnh đó, việc trang bị, bố trí phương tiện, hệ thống phòng cháy, chữa cháy tại cơ sở kinh doanh thực hiện theo quy định tại Thông tư số 147/2020/TT-BCA.

Những quy định tại các văn bản quy phạm pháp luật nêu trên còn có những bất cập. Cụ thể:

Thứ nhất, tính ổn định không cao. Chỉ trong vòng 18 tháng, có tới 3 văn bản, trong đó có 2 thông tư hướng dẫn của Bộ Xây dựng liên quan đến quy chuẩn kỹ thuật quốc gia về an toàn cháy cho nhà và công trình, khiến doanh nghiệp rất khó trong việc chuyển đổi, theo kịp các quy định. Đó là: (1) Thông tư số 02/2021/TT-BXD ngày 19/05/2021 ban hành QCVN 06:2021/BXD quy chuẩn kỹ thuật quốc gia về an toàn cháy cho nhà và công trình; Thông tư số 06/2022/TT-BXD ngày 30/11/2022 ban hành QCVN 06:2022/BXD quy chuẩn kỹ thuật quốc gia về an toàn cháy cho nhà và công trình thay thế Thông tư số 02/2021/TT-BXD ngày 19/05/2021 và Thông tư số 09/2023/TT-BXD ngày 16/10/2023 về sửa đổi 1:2023 QCVN 06:2022/BXD quy chuẩn kỹ thuật quốc gia về an toàn cháy cho nhà và công trình.

Thứ hai, tình trạng chồng chéo, mâu thuẫn giữa luật, nghị định và thông tư về vấn đề phòng cháy, chữa cháy và cứu nạn, cứu hộ đối với các cơ sở kinh doanh dịch vụ karaoke, vũ trường nói riêng ở Việt Nam. Tại điểm b khoản 3 Điều 83 Nghị định số 15/2021/NĐ-CP ngày 03/3/2021 của Chính phủ quy định: “3. Tổ chức không yêu cầu phải có chứng chỉ năng lực theo quy định của Nghị định này khi tham gia các công việc sau: ... b) Thiết kế, giám sát, thi công về phòng cháy, chữa cháy theo pháp luật về phòng cháy, chữa cháy”.

Tuy nhiên, điểm c khoản 4 Điều 13 Nghị định số 136/2020/NĐ-CP ngày 24/11/2020 của Chính phủ quy định chi tiết một số điều và biện pháp thi hành *Luật Phòng cháy và chữa cháy* và *Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Phòng cháy và chữa cháy* có yêu cầu: “c) Đối với thiết kế cơ sở của dự án, công trình:...; Giấy xác nhận đủ điều kiện kinh doanh dịch vụ phòng cháy và chữa cháy của đơn vị tư vấn thiết kế về phòng cháy và chữa cháy”.

Điều 41 Nghị định số 136/2020/NĐ-CP yêu cầu điều kiện đối với cơ sở kinh doanh dịch vụ phòng cháy, chữa cháy, quy trình cấp giấy xác nhận đủ điều kiện kinh doanh rất phức tạp và yêu cầu cao như đối với việc cấp chứng chỉ năng lực hoạt động. Như vậy, giữa hai nghị định tuy tên gọi khác nhau nhưng bản chất là như nhau.

Thứ ba, một số nội dung chế tài trong kiểm tra xử lý vi phạm phòng cháy, chữa cháy và cứu nạn cứu hộ đối với các cơ sở kinh doanh dịch vụ karaoke, vũ trường chưa thực sự đủ sức răn đe. Đơn cử, Điều 15 Nghị định số 38/2021/NĐ-CP của Chính phủ quy định mức phạt khi chủ cơ sở kinh doanh dịch vụ karaoke, vũ trường vi phạm bị phạt tiền với các mức độ khác nhau. Chế tài này chưa đủ sức răn đe, vì lợi nhuận, các quán karaoke vẫn lén lút hoạt động và vi phạm.

Thứ tư, tiêu chuẩn áp dụng trong các quy định pháp luật phòng cháy, chữa cháy và cứu nạn cứu hộ đối với các cơ sở kinh doanh dịch vụ karaoke, vũ trường chưa có sự cập nhật và còn cao so với thực tiễn. Tại Thông tư số 147/2020/TT-BCA chưa cập nhật lại các quy định về tiêu chuẩn mới áp dụng cho công trình, như: QCVN 06:2022/BXD; TCVN 3890:2023; TCVN 5738:2021; TCVN 7336:2021... Điều này, dễ phát sinh ra các vấn đề tranh luận giữa chủ đầu tư, đơn vị thiết kế, đơn vị thi công và cảnh sát phòng cháy, chữa cháy và cứu nạn, cứu hộ ở các địa phương.

3. Giải pháp hoàn thiện pháp luật phòng cháy, chữa cháy và cứu nạn, cứu hộ đối với các cơ sở kinh doanh dịch vụ karaoke, vũ trường

Một là, về chủ trương, đường lối và tư duy chiến lược trong xây dựng pháp luật phòng cháy, chữa cháy và cứu nạn, cứu hộ đối với cơ sở kinh doanh dịch vụ karaoke, vũ trường. Trong đó, cần xây dựng một chiến lược hoàn thiện pháp luật phòng cháy, chữa cháy và cứu nạn, cứu hộ nói chung và phòng cháy, chữa cháy và cứu nạn, cứu hộ đối với các cơ sở kinh doanh dịch vụ karaoke, vũ trường nói riêng ở Việt Nam bằng một văn bản của Đảng. Việc các cơ quan có thẩm quyền ban hành các văn

bản của Đảng, như: nghị quyết của Bộ Chính trị, của Ban Chấp hành Trung ương Đảng hoặc một văn bản chỉ đạo của Đảng ủy Công an Trung ương để từ đó tạo cơ sở chính trị vững chắc cho việc hoàn thiện hệ thống thể chế, pháp luật trong công cuộc xây dựng Nhà nước pháp quyền giai đoạn mới.

Hai là, rà soát, đánh giá để đề xuất sửa đổi, bổ sung quy định về điều kiện kinh doanh dịch vụ karaoke, vũ trường, ví dụ, tại Nghị định số 54/2019/NĐ-CP, cần cụ thể hóa rõ hơn các điều kiện kinh doanh, như cụ thể hóa các tiêu chuẩn, quy chuẩn kỹ thuật có liên quan đến kinh doanh dịch vụ karaoke, vũ trường một cách thống nhất, có hệ thống tránh gây khó khăn cho người dân, doanh nghiệp trong việc tra cứu, thực hiện các quy định. Đồng thời, duy trì quy định về địa điểm kinh doanh phải cách trường học, bệnh viện, cơ sở tôn giáo, tín ngưỡng, di tích lịch sử - văn hóa nhưng có khoảng cách tăng lên từ 200 m bằng quy định tối thiểu là 300 m trở lên.

Thẩm quyền, trình tự, thủ tục thẩm định thực tế các địa điểm kinh doanh dịch vụ karaoke, vũ trường trước khi cấp phép đã được quy định nhưng cần phải xác định cụ thể thành phần tham gia thẩm định, phân định trách nhiệm giữa các sở, ngành, cơ quan quản lý nhà nước ở địa phương trong công tác cấp giấy phép, kiểm tra, thu hồi giấy phép kinh doanh dịch vụ karaoke, vũ trường bảo đảm hiệu lực, hiệu quả quản lý nhà nước. Trong đó, quy định cụ thể thành phần tham gia thẩm định phải bao gồm có cơ quan quản lý nhà nước có thẩm quyền chung là Ủy ban nhân dân, các cơ quan quản lý nhà nước có thẩm quyền chuyên môn (xây dựng, văn hóa, đầu tư...). Đồng thời, hoàn thiện quy định phân cấp thẩm quyền cho địa phương, cùng với phân định rõ trách nhiệm của cơ quan quản lý nhà nước chuyên ngành; hoạt động thẩm định hồ sơ, thiết kế phòng cháy, chữa cháy cần phân cấp đến cấp quận/huyện, thực hiện theo hướng tiền kiểm; quy định hồ sơ, thủ tục, tiêu chí đối với những trường hợp tạm đình chỉ, thu hồi giấy phép hoạt động kinh

doanh dịch vụ karaoke, vũ trường; nghiên cứu hoàn thiện các quy định pháp luật về kinh doanh dịch vụ karaoke, vũ trường kết hợp với dịch vụ ăn uống...

Quy định bổ sung thời hạn giấy phép đủ điều kiện kinh doanh dịch vụ karaoke, vũ trường để bảo đảm quản lý nhà nước. Do vậy, quy định giấy phép có thời hạn trong khoảng thời gian nhất định để buộc các cơ sở kinh doanh dịch vụ karaoke, vũ trường phải thường xuyên sửa chữa, nâng cấp cơ sở vật chất bảo đảm về kỹ thuật trong việc kinh doanh dịch vụ karaoke, vũ trường...

4. Kết luận

Việc xây dựng và hoàn thiện pháp luật phòng cháy, chữa cháy và cứu nạn cứu hộ đối với các cơ sở kinh doanh dịch vụ karaoke, vũ trường ở Việt Nam thực sự quan trọng, góp phần xây dựng và hoàn thiện hệ thống thể chế, pháp luật trong công cuộc xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa trong giai đoạn mới. Trong bối cảnh thế giới có nhiều biến động, đặc biệt là tác động vô cùng to lớn của cuộc cách mạng công nghiệp 4.0, hệ thống pháp luật phòng cháy, chữa cháy và cứu nạn, cứu hộ đối với các cơ sở kinh doanh dịch vụ karaoke, vũ trường ở Việt Nam tiếp tục hoàn thiện □

Chú thích:

1. Đinh Dũng Sĩ. *Cần đổi mới tư duy xây dựng pháp luật*. Tạp chí Nghiên cứu Lập pháp số 2 & 3 năm 2019, tr. 42.

2. *Hệ thống pháp luật Việt Nam trong tiến trình đổi mới và phát triển đất nước*. <http://www.lapphap.vn>, ngày 01/11/2023.

Tài liệu tham khảo:

1. Hiến pháp năm 2013
2. Luật phòng cháy và chữa cháy năm 2001 (sửa đổi, bổ sung năm 2013).
3. Luật Xây dựng năm 2014.
4. Luật Quy hoạch năm 2017
5. Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09/11/2022 của Hội nghị lần thứ 6 Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa XIII) về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới.